

Együtt, augusztusi égen

A harmadik nyári hónapban még forró nappalok és meleg éjszakák jellemezték az időt, csak a hónap utolsó napjaira érték el a nyárvégi hetekre jellemző hűs éjjelek, mérsékelten meleg nappalok hazánkat. Az éjszakák érezhető hosszabbodásával már nem kellett olyan rémesen korán kelnie annak, aki a hajnali égbolt őszi hangulatát akarta megnézni az egyre teljesebben látható Orionnal. Ilyenkor már előfordul – kellően tiszta és holdmentes hajnalokon – az állatövi fény is, bár ekkor még nem olyan ragyogó, mint szeptember vége felé, ám meg lehet kísérlni az észlelését. A rovatvezető, fanatikus állatövífény-rajongóként már augusztus 19-én sikeresen észlelte, ekkor a fénykép még nem nyúlt az északi Tejút sávján túl. A hónap végén, a hajnali égen a Hold akadályozta a további megfigyeléseket.

Halójelenségből nem sok akadt sajnos, de szorgos észlelőink azért küldték a jelenségeket. Rosenberg Róbert augusztus 1-jén látott igen fényes melléknapot. Farkas Viktor augusztus 10-én észlelte a körülírt haló felső részét, beszámolója szerint csak ennyi látszott. Rosenberg Róbert szerencsésebb volt, nála a teljes 22 fokos haló megjelent a késő délelőtti égen, viszont nála a körülíró ív hiányzott. Észlelőnaplójában az augusztus 22-én éjjel látott rendkívül fényes és színes mellékhald volt a legkiemelkedőbb jelenség. Kósa-Kiss Attila észlelései szerint 16-án nagyon fényes felső érintő ív mutatkozott, amit körülírt haló követett, majd 21-én este felső állású holdoszlopot figyelt meg, 24-én pedig a 22 fokos naphaló fényes, felső részét látta közel 3 órán keresztül. A rovatvezetőnél 22-én volt észlelhető 22 fokos naphaló, ami délután váltakozó darabjaiban látszott, 24-én éjjel 22 fokos holdhaló jelent meg kis időre, végül 30-án igen fényes körülírt haló látszott, valamint teljes melléknappal-körív, 120 fokos melléknappal.

Rosenberg Róbert örökítette meg augusztus 22-én ezt a fantasztikusan fényes (és színes) mellékhaldat

A hónapot igazából az együttállások tették széppé: augusztus első napjaiban a hajnali égen a Hold, a Jupiter, a Merkúr és a Mars négyese ragyogott, 4-én Békési Zoltán (ő már egy nappal korábban is fényképezett), Szauer Ágoston, Tóth Tamás, Tóth László, Répás György és Szabó Szabolcs Zsolt volt elég szerencsés helyzetben a négyes fotózásához. Szabó Szabolcs Zsolt gyönyörű szolnoki látképpel együtt örökítette meg a négyest.

Orosz Tímea a felhők közt bujkáló égitestek közül a Hold és a Jupiter párosát fotózta le 4-én hajnalban

Orosz Tímea a Merkúrt felhők miatt nem láthatta, de a másik három égitestet ő is megörökítette: „Régóta készültem a Mars–Merkúr–Jupiter–Hold együttállására, de sajnos a felhők nem kíméltek. Az égbolton sehol sem volt felhő, csak egyetlen foszlány, ami az együttállást kitartóan takarta. Pech... Amíg vártam, kistávcsővel nézegettem a Betelgeusét és az Orion övét. Még mindig csodálkozom, hogy egy 7x50-es kistávcső mi mindent meg tud mutatni. Ahogy kezdett egyre világosabb lenni, úgy mondtam le egyre jobban az észlelésről. Végül a Mars vöröses-narancsos csillogó kis pontja előbújt, majd a Jupiter és a Hold vékony sarlója, de a Merkúrt nem láttam. Pár percen belül már a Mars se látszott. Sajnos mire tiszta lett, légkörünknek köszönhetően az ég elnyelte őket. Próbáltam gyakorolgatni a fotózást, amihez sajnos nem igazán értek. Elhatároztam, hogy most már foglalkozni fogok vele. A három bolygó és a Hold együttállása helyett ma egy Jupiter–Hold együttállást tudtam megörökíteni a FujiS1500 gépemmel.” A Hold szépen megvilágított sarlója

Bakos Liza fotóján a Hold gyönyörű földfényvel, a Jupiter pedig a Galilei-holdakkal együtt látható, de ne feledkezzünk el a bal oldalon meghúzódó Marsról sem!

mellett a földfény is remekül látszott Orosz Tímea hajnali képein!

Hadházi Csaba, Bakos Liza és a rovatvezető is csak a Hold–Jupiter–Mars hármását tudta megfigyelni, ám ez a trió is igazán gyönyörű volt. Hadházi Csaba külön is megörökítette a szép földfényt, ráadásul sikerült megörökítenie egy műholdat is, amely épp a Hold hamuszürke fényben úszó, éjszakai oldala előtt vonult át.

A hónap utolsó hajnalán a Hold és a Jupiter együttállás ékesítette az eget, különösen megkapó látványt nyújtva a már teljes terjedelmében a sötét égen ragyogó Orionnal. A Jupitert még napkelte után is látni lehetett, erre is jók az ilyen együttállások, a Hold segítségével könnyen megtalálhatjuk a már világos égbolton is a közelében lévő bolygót.

Augusztus 21-én Hadházi Csaba látott vöröses színű pártát a Hold körül, 22-én Hegyi Imre számolt be holdkoszorúról, majd másnapi, élénkebb színű ismétlődéséről. Hegyi Imre a tőle már megszokott szép krepuskuláris sugaras észleléseket is küldte, ezúttal

Landy-Gyebnár Mónika fotója augusztus utolsó hajnalán készült a Hold–Jupiter együttállásról

Rosenberg Róbert gyönyörű krepuszkuláris sugara megfelelő hangulatú tájképpé illetve augusztus 13-án készült fotón

A Perseida-maximum megfigyelésére igyekvő rovatvezető fotózta az augusztus 12-én alkonyatkor feltűnt, egész eget átjáró antikrepuszkuláris sugarakat

augusztus 15-i alkonyat időszakáról. Rosenberg Róbert csodálatos felvételeket küldött a rovatnak, augusztus 10, 11, 13-i éképekről, híhetetlenül pazar, kontrasztos Tyndall- és krepuszkuláris sugarakat fotózott!

A hónap talán leglátványosabb légköri jelensége a Perseida maximum előestéjén megjelent antikrepuszkuláris sugár volt, ezt szerencsére többen látták, akik már készültek a meteorozásra, észlelés érkezett a következőktől: Kocsis Antal, Ladányi Tamás, a rovatvezető, valamint Klajnik Krisztián, aki

számos remek fotót készített a horizonttól horizontig nyúló sugarakról, érdemes megnézni a képeit az MCSE észlelői adatbázisában (<http://eszlelesek.mcse.hu>).

Az adatbázis remek és egyszerű észlelés-beküldő felület mindenki számára, örvendetes, hogy egyre többen használják, de bőven vannak még észlelők, akik elősegíthetnék a rovatvezető munkáját és az észlelések megőrzését az utókornak, ha itt láthatnánk viszont a jelenségeiket!

Landy-Gyebnár Mónika

Készüljünk az üstökösjárásra!

C/2012 S1 (ISON)

A Nap közelsége miatt bő két hónapig nem látható üstököst Bruce Gary amerikai amatőrcsillagász fotózta le újra augusztus 12-én hajnalban. A mindössze 7 fok magasan látszó kométának csóvája is volt a felvételeken, ami a jelentős aktivitás egyértelmű jele. A következő napokban a világ számos pontjáról lefotózták, augusztus 31-én hajnalban pedig a Pizskéstetői Observatórium 60 cm-es Schmidt-távcsövével elkészültek az együttállás utáni első hazai felvételek. Szeptember 7-én hajnalban Szabó Sándor és Tóth Zoltán vizuálisan is megfigyelte, az ívpernyi folt fényességét 13 magnitúdó körülire becsülték.

dátum	RA (2000)	D	E	m_v
10.15.	10 ^h 08,8 ^m	+14°05'	53°	+9,8
10.20.	10 24,0	+12 21	53	+9,3
10.25.	10 41,7	+10 14	54	+8,8
10.30.	11 02,7	+07 36	53	+8,2
11.04.	11 28,6	+04 15	50	+7,5
11.09.	12 01,0	−00 05	46	+6,7
11.14.	12 42,8	−05 36	40	+5,8
11.19.	13 37,0	−12 11	30	+4,7
11.24.	14 45,7	−18 54	17	+3,0
11.29.	16 23,3	−19 53	2	−4,5

Ez még mindig elmarad a korábban várttól, ám jó 2 magnitúdónyi növekedést jelent három hónap alatt, így minden reményünk megvan arra, hogy elérj napközelpontját. Ekkor pedig olyan ütemben fog párologni a magja, hogy korábbi fényességétől függetlenül rendkívül látványos, hosszú csóvás üstökössé fejlődhet. Érdemes hát nyomon követni a célegyenesbe forduló üstököst, amely az ekliptika mentén haladva a Leo, a Virgo, majd a Scorpius csillagképeket átszelve éri el a Napot november 28-án, az esti órákban. Vizuális észlelésnél – sötét égbolt esetén – érdemes minél kisebb nagyítást használni, hogy a kóma teljes kiterjedését lássuk, fotografikusan pedig a képösszegzéses technikát használva legalább 20–30 perces expozíciós idejű képeket készítsünk.

C/2013 R1 (Lovejoy)

Terry Lovejoy ausztrál üstökös vadász negyedik kométáját fedezte fel szeptember 7-én. Az akkor 13–14 magnitúdós égitest az őszi-téli hónapokban akár szabadszemes üstökössé is fejlődhet, szép és különleges párost alkotva az ISON-nal. Lovejoy legújabb felfedezését egy 20 cm-es Schmidt–Cassegrain-távcső primer fókuszába szerelt CCD-kamera segítségével tette. A Monoceros és az Orion határánál északkelet felé mozgó üstökös ekkor 2 CSE-re járt a Naptól, perihéliumát december 22-én fogja elérni 0,818 CSE-s naptávolságban. Útban csillagunk felé november 20-án 0,398 CSE-re megközelíti a Földet, miközben az Ursa Maior és Canes Venatici területén, igen kedvező helyzetben láthatjuk. Ezt a jó tulajdonságát még sokáig megőrzi, a napközelség idején is 50 fok körüli elongációban láthatjuk, és 2014 őszéig folyamatosan megfigyelhető lesz.

dátum	RA (2000)	D	E	m_v
10.15.	07 ^h 05,4 ^m	+00°22'	94°	+10,7
10.20.	07 18,6	+02 30	95	+10,3
10.25.	07 34,4	+05 18	97	+9,8
10.30.	07 54,2	+09 05	98	+9,2
11.04.	08 20,4	+14 13	98	+8,6
11.09.	08 57,2	+21 07	96	+8,1
11.14.	09 51,3	+29 42	92	+7,5
11.19.	11 09,9	+38 09	85	+7,1
11.24.	12 47,2	+42 50	77	+7,0
11.29.	14 16,5	+42 21	70	+7,0

Az előttünk álló hónapok egyetlen szépség-hibája, hogy az üstökös mindvégig a hajnali égen fog látszani. Várható fényessége még nagyon bizonytalan, átlagos paraméterekkel számolva 7 magnitúdó körüli maximális fényességre számíthatunk, ám a késői felfedezés miatt okunk van feltételezni, hogy egy gyorsan fényesedő, öreg üstökösrel van dolgunk. Ha valóban ez a helyzet, akkor könnyen lehet, hogy szabad szemmel is látható lesz, távcső nélkül észlelhető párost alkotva az ISON-üstökösrel, ami az északi féltékeről szemlélve 1911 óta nem fordult elő.

Sry